

ר' חיים יעקב ולטר היינץ ומינדל זיל

ר' חיים יעקב ולטר נולד בשנת 1882 בקוטנה, לאביו ר' אברהם צבי (הירש) זיל, שהיה מוהל שלא על מנת לקבל פרס, גבאי בית-הכנסת, הקורא בתורה והתוקע בשופר. ר' אברהם צבי זיל היה בנו של ר' חיים זיל, ששימש בחיו כחבר הקהילה היהודית וגזברה. ר' אברהם צבי ולטר נסע לימול ילדים גם בכפרים שבהם גרו משפחות בודדות של יהודים, ולא זו בלבד שלא קיבל כל תשולם בעד טירחתו זו, אלא שברוב המקרים כשידע שהורי הנימול הם נזרכים, היה נהוג להניח מכיספו מתחת לכרכר של היולדת. רויזה, אמו של ר' חיים יעקב הייתה בעלת חנות מנופקטורה ובזה אפשרה לבעה לעסוק בתורה ובעניות.

מינדל והיים יעקב ולטר זיל

ל'r' חיים יעקב היו שני אחיהם: יצחק מאיר (בעל הארץ עם אשתו בשנת 1935) והניך וחמש אחיות: ברכה ביליה שמייטנסקי וטובה צרקה ברוט, סלקה ראה, מרימ (מניה) אסתר לזנובסקי ומיכז'ה בענעת.

ר' חיים יעקב היה הניך החדר והישיבה. חבריו ל"חדר" היו הסופרים שלום אש, ד"ר אברהם גליקסמן והעתונאי בר דרורא (פריאר). בעת שהסופר אש ביקר בקוטנה, היה זוכר את חברו ר' חיים יעקב ובא לבקרו. הספר שלום אש מזכיר את ר' חיים

ישיבה, בני ישיבות ויתומים, וכਮובן הרבה אנשים שנעورو על ידה, שחלקו לה כבוד, לו היתה כה רואיה,
מוותה הישירה אבל כבד בעיר.

ר' חיים יעקב ולטר הי"ד, נספה בשואה בין שאר קדושים ישראל במחנה ההשמדה בירקנאו-אושוויץ בסוף אוגוסט 1944. צאצאיו הם: אברהם צבי (רומק) מניצולי מחנה אושוויץ, עלה ארץها בשנת 1948 וכי ברמת-גן, ישראל יהושע (סאלק) עלה ארץها בשנת 1934 וכי ברמת-גן. צאצאיו שניספו בשואה הם: הבת מנוחה (נייטה) ביסטר (לבית ולטר) הי"ד שנייספהה בגיטו וורשה עם בעלה גראונם ביסטר (שהיה חלוץ תעשיית הגברים בישראל, אחד משותפי בית-החרושת "גרב") ושני ילדיהם רות ודוד הי"ד.

הבנייה: שמואל מרדיי (מוטייק) הי"ד, שניספה במחנה קונסטנטזא, היה אחד מפעילי תנועת ז'בוטינסקי בלוודז' ובקוטנה. ידוע היה בטוב לבו, נעים הליכות והצטיין בעזרתו לוזלת. פרץ ולטר הי"ד שניספה בגיטו וורשה, השתלים בבלגיה ובצרפת וסייעים חוק לימודיו בחור מהנדס טקסטייל. היה חבר פעיל בתנועת האספְּרֶנְטוֹ ונסלח כציר לקונגרס הבין לאומי לאספְּרֶנְטוֹ בבריסל.

אברהם וישראל ולטר / רמת-גן

יעקב בסיפורו הידוע "דאס שטעהל" ("העירה") בשם: "דער לאנגער חיים" כי היה ר' חיים יעקב ולטר גבה-יקומה. הוא היה מחסידי סקרנבייך ורדזימין. השב ברצינות לחסל את עסקיו ולעלות ארצה. אך הרב אליאו נסע לשאול את פיו לא התיר לו את העליה.

ר' חיים יעקב ולטר, מלבד היותו בעל עסק למנופקטורה ידוע בקוטנה, היה גם עסקן צבורי צנווע וענוי. בהיותו ניחן בלב טוב, היה מרבה הצדקה ובעשיות חסדים; באמצעותו הוא ובאמץ עצמה שעמדו לרשותו, עזר לניצרים, ביסדו מפעל צנווע "בית לחם" שנועד להוישט עזרה כספית לזוקקים לצרכי-שבת, והוא אף שימש גבר של המפעל. גם בימי שישי בהם פדיון גדול והטירה בעסק מרובה, היה עוזב את חנותו כדי לחלק עזרה לניצרים.

ר' חיים יעקב היה חבר הוועד ואחד מesisדי בית-הספר "עם הספר" שהתקיים עד בוא השואה. למורות טירדוטיו המרובות, היה קבוע עתים לתורה.

אשתו מינדל לבית גלובה, נולדה בשנת 1881 בטוירק ונפטרת בשנת 1938 בקוטנה. היא הייתה אשתי-חיל, צופיה הליכות ביתה, ומחוננת בלב טוב והירבתה לעשות צדקה וחסד. הייתה בעלת רגש חמ לוזלת וסיעת לניצרים. כל מר נפש וכל נץך מצא אצל סעד ותמייה. הגשת העזרה לניצרים נעשתה על ידה בעזינה-פה, בمسירות נפש וביחוד דיקדקה במצבות מתן בסתר. היא הלבישה והנעילה ילדים עניים ויתומים. כל מי שפתח לפניה סגור לבו ותינה צורתו לפניה, מלבד העידוד הנפשי העניקה למרי-הנפש, גם מספה ביד רחבה.

רבים המקרים הסוציאליים בהם טיפלה, אך נזכיר אחדים בלבד, שייעידו על גודל נפשה ורוחב להה.

היה يوم חורף והכפור היה חזק. קשה היה להגיע לסתמאתה בה גר זוג זקנים מופלאים מחשורי כל ומרותקים למיטת דוי, אך הגברת מינדל לא נרתעה ממזוג-האור הקשה ובהיותה קצרת ראייה הלהכה בעזרת בנה אל דירת הזקנים, שבמשך שנים נהגה לשולח להם ארוחות חממות, כדי להגיש להם עזרה כספית לדופא ולתרופות.

פעם באה אליה מחלוקת חלב ושפכה לפניה את לבה. היא הקשיבה לדבריה ועובדת אותה במילים לבבות. וכשהגיעה מחלוקת החלב לביתה ראתה שכיסתה מטבח של עשרה זהובים. הבינה שיד הגברת מינדל ולטר בדבר. כל זה סיפה מחלוקת החלב, כאשר באה לנחם אותו לאחר מות אמו. פעם, ביום חורף קר בעומדה בחנות המnofקטורה, נכנסו לתוכה אשה וילד בן 8 לבוש סחבות. מיד צוותה לבנה שהיא באותו גיל, שיכנס לחדר הסמוך, יפשוט את בגדיו וילبس בגדים אחרים. הבן עשה למצות האם והילד העני הולבש מיד בגדי הבן.

פעם פגשה באשה שהשיכה לפניה דאגתה, שבנה עומד להתחנן בימים הקרובים, אך היא לא תוכל לנסוע לחנותו באין לה שמלת מתאימה לחותנה, כשהזורה לחנותה מיד גורה אריג מבד משובח ושלחה אל האשה לביתה.

בית חיים יעקב ומינדל ולטר, פתוח היה לכל החילאים היהודים יוצאי טורק שהתייצבו בקוטנה-לגדוד 37 של חיל הרגלים, והיתה מאורתם אוטם, כדי למנוע מהם אכילת טרפה. לא אחת כייתה רגליה אל הקצין הבכיר כדי לבקשו שינוי עם חייליו היהודיים בהסד.

כשחללה אבינו בדלקת ריאות תפירה אמן מאה "טלית קטן" על חשבונה בעבור יתומים.

בכל יום שישי נהגה אמן לשולח כמה, סוכר וביצים במספר ניצרים לבתיהם. גם לאחר שאמן מטה באופן פתאומי המשכנו במסורת ההומאניטרית ובגמילת-חסדים שאמן כה שמרה לקיימה.

לויה גודלה נערכה לאמן, אחר ארונה הלווה רבנים, ראשי